

Κεφάλαιον Δ'

Ἡ ὄντολογία τοῦ Πλωτίνου

Ἐκ τῆς ὑπερόχου θέσεως ἦν ὁ Πλάτων ἐκχωρεῖ πρό πάσης ἄλλης εἰς τὴν ιδέαν τοῦ ἀγαθοῦ¹ λαμβάνων τὸ ἐνδόσιμον ὁ Πλωτῖνος τίθησιν αὐτὸ τὸ Ἄγαθὸν ἐκτός καὶ ὑπεράνω τῶν ιδεῶν καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτὰς νοῦ, ποριζόμενος οὕτω μίαν ὑψίστην ἐνιαίαν ἀρχὴν τοῦ τε αἰσθητοῦ καὶ τοῦ νοητοῦ κόσμου, οἷαν ματαίως θὰ ἐζήτει τις παρὰ Πλάτωνι². Τὴν ἀπλῆν ταύτην ἀρχὴν ὀνομάζει ὁ Πλωτῖνος τὸ Ἐν, ὅπως διὰ τούτου ἐκφράσῃ ὄχι μόνον, ὅτι ἡ ὑψίστη αὕτη ἀρχὴ εἶναι τὸ πρῶτιστον παντός ὅ,τι ὑπῆρξεν, ὅπως ἡ μονὰς εἶναι ὁ πρῶτιστος τῶν ἀριθμῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὅτι, ὅπως οἱ ἀριθμοὶ ἐκ τῆς μονάδος, οὕτως ἐκ τοῦ Ἐνὸς ἐγένετο τὰ πολλά: Δεῖ γὰρ δὴ πρό τοῦ πολλοῦ τὸ ἐν εἶναι, ἀφ' οὗ καὶ τὸ πολὺ ἐπ' ἀριθμοῦ γὰρ παντός τὸ ἐν πρῶτον. (Ἐνν. V. 3, 12. 509). Ἄγαθὸν ὅ-

1. Τὸ κυριώτερον περὶ τούτου χωρίον εἶναι ἐν τῇ Πολιτ. VI 508, E. Παραβλ. Zeller Die Philos. d. Griechen. II, 591 καὶ ἐξῆς.

2. Ἰδ. Zeller ἐνθα ἀνωτέρω V. σελ. 476-477.

μως ονομάζει τὸ "Ἐν τοῦτο ὁ Πλωτῖνος διότι εἶναι ὄχι μόνον ἡ ἀρχὴ ἐξ ἧς τὰ πάντα προέρχονται, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος, πρὸς ὃ τὰ πάντα ἐπιστρέφουσιν· ὁ ὕψιστος σκοπός, πρὸς ὃν ἕκαστος φέρεται μετ' ἀκαταμαχῆτου ἐφέσεως καὶ πόθου. Τὸ Ἄγαθόν τοῦτο εἶναι ὁ Θεός, ἐκ τῆς ἐνεργοῦ τοῦ ὁποίου ἀγαθότητος πᾶσα ζωὴ καὶ οὐσία προέρχεται ὡς περίλαμψις. (V. 1. 6. καὶ V. 3. 12), ἢ ὡς θὰ ἐλέγομεν ἡμῖν σήμερον διὰ τῆς αὐτῆς³ εἰκονικῆς φράσεως, ὡς ἀκτινοβολία ἀπὸ μιᾶς ἀμειώτου κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἀναλλοιώτου κατὰ τὸ ποιὸν φωτεινῆς ἐστίας. Διότι ἡ ἀκτινοβολία αὕτη δὲν εἶναι προβολὴ οὐσίας ἀλλὰ δυνάμεως⁴. "Ἄλλως τε δὲ τὸ "Ἐν παρὰ Πλωτίνῳ δὲν ἐπιδέχεται οὐδένα προσδιορισμὸν ὑπὸ οἷαν δήποτε ἔποψιν ἀφοῦ αὐτοῦ εἶναι πρὸ πάσης νοητῆς ἐννοίας καὶ τὰ πάντα ἄρχονται τῆς ὑπάρξεώς των δι' αὐτοῦ πρῶτον⁵.

3. Ἄλλας ἐπίσης εἰκονικὰς μόνον φράσεις πρὸς τοῦτο μεταχειρίζεται ὁ Πλωτ. Ἐν Ἐνν. III. 8, 9. III. 3, 7 καὶ πολλαχοῦ ἄλλοῦ, παρομοιάζων τὴν ἀπὸ τοῦ Ἐνὸς βαθμολογικὴν γένεσιν τῶν ὄντων, ποῦ μὲν πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρός, ἧτις ἐλαττοῦται καθ' ὅσον αὐξάνει ἡ ἀκτίς καθ' ἣν διαδίδεται, ποῦ δὲ πρὸς τὴν πηγὴν, ἧς τὸ ὕδωρ καθ' ὅσον προχωρεῖ ὄχι μόνον ἐλαττοῦται ἀλλὰ καὶ θολώτερον γίνεται, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἰδ. Brenning σελ. 21. 4. Zeller, ἐνθ. ἄνωτ. V. σελ. 720.

4. Ἰδ. Kirchner. Die Philos. des Plotin, σελ. 170. Zeller Die Philos. d. Griechen. V. 496 καὶ ἐξῆς.

5. Πρβλ. Ἐνν. II. 9. 1. ἐν ἀρχῇ. Ἐνθα λέγει: Καὶ γὰρ αὕτη (ἡ τοῦ Ἐνὸς φύσις) οὐκ ἄλλο, εἶτα ἔν, οὐδὲ τοῦτο ἄλλο εἶτα ἀγαθόν, ὅταν λέγωμεν τὸ ἔν, καὶ ὅταν λέγωμεν τὸ ἀγαθόν, ταύτην δεῖ νομί-

Ὅπως ἐκ τῆς μονάδος γίνεται πρῶτον πάντων ἡ δυὰς οὕτως ἐκ τῆς παρουσίας τῆς τοῦ Ἐνὸς δημιουργικῆς δυνάμεως γεννᾶται ὁ Νοῦς, διπλοῦς ὢν καὶ δεύτερος κατὰ Πλωτῖνον⁶, οὐχὶ πρῶτος καὶ ἀπλοῦς ὡς ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους. Διότι παρὰ τῷ ἡμετέρῳ φιλοσόφῳ ὁ νοῦς οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς νοοῦν καὶ νοούμενον, νοεῖν καὶ εἶναι (V, 9, 8) καί, ὡς ὁ Πλωτῖνος μυστηριωδῶς ἐκφράζεται, νοῦς μὲν καθ' ὅσον θεώμενος τὸ Ἀγαθὸν πληροῦται ὑπ' αὐτοῦ, δυνάμεως εἰς τὸ γεννᾶν, (VI 7, 15, 708). Ὄν δὲ καθ' ὅσον τὰ γεννήματα, ὢν πληρωθεὶς ἴσταται ἐν ὠρισμένη καὶ ἀμεταβλήτῳ πλέον σχέσει πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ⁷, εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ πραγματικότης, εἶναι δηλαδὴ αἱ ιδέαι ἢ ἔννοιαι παντὸς ὅ,τι ὑπάρχει σύμφωνον πρὸς τοὺς τῆς φύσεως αὐτοῦ νόμους ἐν τῷ αἰσθητῷ ἡμῶν κόσμῳ. Διότι καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τοῦ Πλάτωνος καθ' ὅτι τῶν παρὰ φύσιν πραγμάτων ιδέας ὁ Πλωτῖνος δὲν παραδέχεται⁸. Ἀφοῦ δὲ πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἐν τῷ αἰσθητῷ

ζειν τὴν φύσιν καὶ μίαν λέγειν, οὐ κατηγοροῦντας ἐκείνης οὐδέν, δηλοῦντας δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οἶόν τε.

6. Καὶ οὗτος νοῦς καὶ νοητὸν ἅμα, ὥστε δύο ἅμα, εἰ δὲ δύο, δεῖ τὸ πρὸ τοῦ δύο λαβεῖν III 8, 8, 350.

7. Ἐνν. V. 1. 4. καὶ ἰδίᾳ V, 2, 1: Καὶ τὸ ὑπερπλήρες αὐτοῦ [τοῦ Ἀγαθοῦ] πεποίηκεν ἄλλο· τὸ δὲ γινόμενον εἰς αὐτὸ ἐπεστράφη καὶ ἐπληρώθη καὶ ἐγένετο πρὸς αὐτὸ βλέπον, καὶ νοῦς οὗτος. Καὶ ἡ μὲν πρὸς ἐκεῖνο στάσις αὐτοῦ τὸ ὄν ἐποίησεν, ἡ δὲ πρὸς αὐτὸ θέα τὸν νοῦν.

8. Ὅσα μὲν οὖν ὡς εἶδη ἐν τῷ αἰσθητῷ ἐστι ταῦτα ἐκεῖθεν, ὅσα δὲ μή. οὐ· δι' ὃ τῶν παρὰ φύσιν οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδέν. Ἐνν. V. 9, 10 σελ. 562.

κόσμω, μηδ' αὐτῶν τῶν δεξιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένων, ἔχει ἐν τῷ Νῶ ὄχι μόνον τὸ ὑπόδειγμα, ὅπως παρὰ Πλάτωνι ἐν ταῖς ιδέαις, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπὶ γῆς, ἀποκαλεῖ ὁ Πλωτῖνος τὸ σύνολον τῶν ιδεῶν πρῶτον καὶ νοητὸν κόσμον, χαρακτηρίζων αὐτὸν (Ἐνν. III, 2, 1) ὡς ἐξῆς. « Ἡ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ ὄντος φύσις κόσμος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς καὶ πρῶτος, οὐ διαστάς ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἀσθενῆς τῷ μερισμῷ, οὐδὲ ἐλλιπῆς οὐδὲ τοῖς μέρεσι γενόμενος, ἅτε ἐκάστου μὴ ἀποσπασθέντος τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἡ πᾶσα ζωὴ αὐτοῦ καὶ πᾶς νοῦς, ἐν ἐνὶ ζῶσα καὶ νοοῦσα ὁμοῦ, καὶ τὸ μέρος παρέχεται ὅλον, καὶ πᾶν αὐτῷ φίλον, οὐ χωρισθὲν ἄλλο ἀπ' ἄλλου, οὐδὲ ἕτερον γεγεννημένον μόνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀπεξενωμένον· ὅθεν οὐδὲ ἀδικεῖ ἄλλο ἄλλο, οὐδ' ἂν ἦ ἐναντίον. Πανταχοῦ δὲ ὄν ἐν, καὶ τέλειον ὅπου οὔν, ἔστηκέ τε καὶ ἀλλοίωσιν οὐκ ἔχει· οὐδὲ γὰρ ποιεῖ ἄλλο εἰς ἄλλο. Τίνος γὰρ ἂν ἐνεκα ποιοῖ ἐλλειπὸν οὐδενί; τί δ' ἂν λόγος λόγον ἐργάσαιτο, ἢ νοῦς νοῦν ἄλλον⁹, ἀλλὰ τὸ δι' αὐτοῦ δύνασθαι τι ποιεῖν; Ἦν ἄρα οὐκ εὖ ἔχοντος πάντη, ἀλλὰ ταύτη ποιοῦντος καὶ κινουμένου, καθ' ὅ,τι καὶ χειρὸν ἐστί¹⁰. τοῖς δὲ πάντη μακαρίοις ἐν αὐτοῖς ἐστάναι καὶ τοῦτο εἶναι, ὅπερ εἰσὶ μόνον ἀρκεῖ. Τὸ δὲ πολυπραγμονεῖν

9. Πρβλ. Ἐνν. II. 9. 1.

10. Ταῦτα εἰς τοὺς γνωστικούς ἀναφέρονται ὡς διακρίνοντας ἐν τῷ βυθῷ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἢ καθὼς αὐτοὶ ἔλεγον ἐννοίαν καὶ θέλησιν. Ἰδ. M. N. Bouillet. Les Enneades de Plotin. Τόμ. I σελ. 503 καὶ 504.

οὐκ ἀσφαλές ἑαυτοὺς ἐξ αὐτῶν παρακινουῖσι· ἀλλὰ γὰρ οὕτω μακάριον κάκεινο, ὡς ἐν τῷ μὴ ποιεῖν μεγάλα αὐτῷ ἐργάζεσθαι, καὶ ἐν τῷ ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν οὐ σμικρὰ ποιεῖν»¹¹.

Τοιαῦτα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ νοητοῦ κόσμου: Τὰ πάντα ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται εἰς αὐστηρὰν ἐνότητα καὶ ἀρμονίαν· καὶ ἐν τῇ μακαρίᾳ ταύτῃ καταστάσει διατελοῦντα κοσμοῦσιν ὡς ἡ praestabilirte Harmonie τοῦ Leibniz τὸν αἰσθητὸν κόσμον μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν, ὅτι «τὸ μὲν κοσμηθὲν ἔχει τὸ εἶδος μεμερισμένον, ἀλλαχοῦ ἄνθρωπον καὶ ἀλλαχοῦ ἥλιον· ἐνῶ τὸ κοσμήσαν ἔχει ἐν ἐνὶ τὰ πάντα». (Ἐνν. V. 99, καὶ V 9, 6).

Ἐκ τοῦ νοῦ γεννᾶται κατὰ τὴν αὐτὴν φυσικὴν ἀνάγκην¹² καὶ ἐπίσης δι' ἀκτινοβολίας, κατ' οὐδὲν μειούσης ἢ ἀλλοιούσης τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἢ τοῦ παντός ψυχῆ, ἔχουσα πρὸς τὸν Νοῦν ὅπως οὗτος ἔχει πρὸς τὸ Ἐν ἢ τὸ Ἄγαθόν. Διότι ὅπως ὁ Νοῦς πληροῦται τῶν ἰδεῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸ Ἐν θέας, οὕτως ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς πρὸς τὸν νοῦν ἐπιστροφῆς πληροῦται τῶν λόγων, οἵτινες εἶναι ἀπομάγματα τρόπον τινὰ τοῦ κάλλους, μᾶλλον δὲ ἀπαυγάσματα τῆς δυνάμεως τῶν ἰδεῶν, ἃς ἔχει ἰδοῦσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ Νῶ. Διότι παρὰ Πλωτίνῳ αἱ ιδέαι, ἢ ὅπως τὰς ὀνομάζει αὐτὸς συχνότερον, τὰ εἶδη, δὲν εἶναι τὰ ἀπαθῆ καὶ ἀργά

11. Ἀνάλογα εἶναι τὰ τοῦ Αὐγουστίνου. Psalm. CI, 27 Κεφ. VII καὶ De libero arbitrio, II, 16, 17.

12. Καὶ γὰρ τέλειον ὄντα γεννᾶν ἔδει, καὶ μὴ δύναμιν οὔσαν τοσαύτην ἄγονον εἶναι. V. I. 7, 489.

του Πλάτωνος υπερέκδομα παραδείγματα, καθ' ἃ, παρεμβὰς ὡς θεὸς ἐκ μηχανῆς, ὁ δημιουργὸς παράγει τὸν ὑλικὸν κόσμον, ἀλλ' εἶναι νοεραὶ δυνάμεις κινουῦσαι τὴν θεωμένην αὐτὰς ψυχὴν κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον, καθ' ὃν αἱ ἐμπνεύσεις κινουῦσι τοὺς τεχνίτας πρὸς αἰσθητοποίησιν τῶν ὑφ' ὧν ἐμπνέονται ἰδεῶν. Ὁ Πλωτῖνος, ἐμμένων εἰς τὴν περὶ τοῦ Νοῦ εἰκονικὴν ἔκφρασιν, λέγει καὶ περὶ τῆς ψυχῆς, ὅτι, ὅπως ἐκεῖνος πρὸς τὸ Ἐν, οὕτως αὐτὴ πρὸς τὸν Νοῦν ἀτενίζουσα συλλαμβάνει παρ' αὐτοῦ καὶ κυοφορεῖ ἐν ἑαυτῇ τοὺς λόγους, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀτελεστέρα οὔσα τοῦ Νοῦ, ὡς εἶδωλον αὐτοῦ, Ἐνν. V, I, 7, 489, ἀδυνατεῖ νὰ φέρῃ τὰ γεννήματα αὐτῆς ἀπαθῶς ἐν ἑαυτῇ, μόνον ἐπὶ τῷ κεκτῆσθαι ταῦτα ἐπαναπαυομένη. Ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐνέργεια τῶν πρὸς ἃς ἀδιαλείπτως ἀτενίζει ἰδεῶν συνεπάγεται αὐτῇ τοιαύτην τινὰ μυστηριώδη ὄρμην καὶ ὄρεξιν παραγωγικὴν, ὥστε δὲν εἴμπορεῖ ἡ ψυχὴ παρά, ἐνῶ ἀφ' ἐνός ἀτενίζει πρὸς τὸν Νοῦν, ἔνθεος καὶ μακαρία, ἀφ' ἐτέρου ἀνακουφίζεται ἀπὸ τῆς κατεχούσης αὐτὴν ὠδίνος, δημιουργοῦσα εἶδωλα τοῦ κάλλους καὶ τῆς τελειότητος τῶν ἐν τῷ Νῶ θεαμάτων. «Τῇ προσθήκῃ τῆς ὄρέξεως, οἷον πρόεισιν ἤδη ἐπὶ πλεόν καὶ κοσμεῖν ὄρεγόμενον, καθ' ἃ ἐν Νῶ εἶδεν, ὡσπερ κυοῦν ἀπ' αὐτῶν καὶ ὠδῖνον γεννηῆσαι, ποιεῖν σπεύδει καὶ δημιουργεῖ» IV, 7, 13. 466. Ἄρα τὴν δημιουργικὴν αὐτῆς δύναμιν ἡ ψυχὴ τὴν χρεωστεῖ εἰς τὸν Νοῦν, ὅπως καὶ τὴν ἐξασκεῖ διὰ τῶν λόγων, τῶν μορφωτικῶν δηλαδή δυνάμεων τῶν εἰδῶν· δημιουργεῖ δὲ ἡ ψυχὴ οὐχὶ ἀχρόνως πλέον καὶ ἐκτὸς τόπου, ἀλλὰ χρονικῶς καὶ ἐν

τόπω· οὐχὶ ἐκ τοῦ μηδενός, ὅπως τὸ Ἐν, οὐδὲ ἐκ τῆς ἰδί-
 ας αὐτῆς μόνον φύσεως, ὅπως ὁ Νοῦς ἀλλὰ τῆ συνδρομῇ
 τῆς ὕλης. Ἐπομένως ἡ δημιουργία τῆς ψυχῆς δὲν συνί-
 σταται εἰς ἄλλο τι παρά εἰς τὴν διακόσμησιν τῶν ἀτά-
 κτων ὑλικῶν στοιχείων κατὰ τὰ ἐν τῷ Νῶ εἶδη, καὶ διὰ
 τῆς παρ' αὐτῶν μεταδιδομένης δυνάμεως. Τοιοῦτοτρό-
 πως ἡ ψυχὴ τοῦ παντός εἶναι ὁ μεσάζων μεταξὺ τοῦ νοη-
 τοῦ καὶ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου, ὁ σύνδεσμος τοῦ ἐνός με-
 τὸν ἄλλον.

Διότι ἐνῶ τὸ πρὸς τὸν Νοῦν ἐστραμμένον αὐτῆς μέ-
 ρος εἶναι ἀκόμη ὅλως αὔλον καὶ ὡς ὁ Πλωτῖνος λέγει νο-
 ερόν, τὸ ἕτερον, τὸ πρὸς τὰ μετ' αὐτὴν γειτνιάζον, ἔνεκα
 τῆς μεγαλητέρας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Νοῦ ἀποστάσεως, ἐγ-
 γίζει ἤδη τὴν ὕλην, ἢ μᾶλλον παράγει τὸν ὑλικὸν κόσμον,
 συνέχον καὶ συνεχόμενον πρὸς τὸ σῶμα τοῦ παντός, ὅ-
 πως αἱ ἀτομικαὶ ψυχαὶ πρὸς τὰ σώματα τῶν ὧν εἰσι ψυ-
 χαί. Τὸ ἕτερον τοῦτο μέρος τῆς τοῦ παντός ψυχῆς καλεῖ
 ὁ Πλωτῖνος καὶ δευτέραν ψυχὴν· τὸ θεωρεῖ μάλιστα ὡς
 ὄν κατωτέρας τάξεως¹³, τὸ ὁποῖον ἔχει τοὺς πρὸς δημι-
 ουργίαν λόγους οὐχὶ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Νοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
 πρώτης ψυχῆς, τῆς νοεράς¹⁴. Καὶ τοῦτο μὲν συνεπῶς, ἔ-

13. Ἴδ. τὸ κυριώτερον περὶ τῆς σχέσεως τῶν δύο ψυχῶν χωρίον
 ἐν Ἐνν. III 5, 2 293: Ἐνθα ἡ πρώτη ψυχὴ παραβάλλεται πρὸς τὴν
 οὐρανίαν Ἀφροδίτην τοῦ Πλάτωνος καὶ ὀνομάζεται θειοτάτη καὶ
 ἀκήρατος, ἡ δὲ δευτέρα λέγεται Ἀφροδίτη τοῦ κόσμου οὔσα, καὶ
 οὐ μόνον ψυχὴ, οὐδὲ ἀπλῶς ψυχὴ.

14. Ἐνν. II, 3. 17. σελ. 147: Νοῦς δὴ ψυχῇ δίδωσι τῆ τοῦ παν-

νεκα τῆς μεγαλητέρας αὐτοῦ ἀποστάσεως, ἀπὸ τοῦ Νοῦ· ἔνεκα ὅμως τῆς ἀσυνειδήτου τρόπον τινὰ ἐνεργείας, δι' ἧς δημιουργεῖ τὸν αἰσθητὸν κόσμον, ἀσθενέστερον ζῶσα παρ' ὅ,τι ἡ νοερά ψυχὴ, ὀνομάζεται ἡ δευτέρα αὕτη ψυχὴ καὶ Φύσις¹⁵.

Μέρη τῆς γενικῆς θεωρεῖ ὁ Πλωτῖνος τὰς τῶν ἀτόμων ψυχὰς, αἵτινες εἶναι μὲν ἀδιασπᾶστως ἐξηρητημέναι¹⁶ ἀπὸ τῆς κοινῆς αὐτῶν μητρός, τῆς ψυχῆς τοῦ παντός, κέκτηνται ὅμως, ὡς φαίνεται, τὴν τε δύναμιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ προβάλλωσιν ἑαυτὰς ἐφικνούμεναι ἀπὸ τῶν ἀϋλοτέρων στρωμάτων πρὸς τὰ ὑλικώτερα ἀναλόγως τῆς πολυπραγμοσύνης, ὑφ' ἧς ἐκάστη ἄγεται, οὕτως ὥστε, ἐνῶ αἱ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς νοεραῆς ψυχῆς διαμείνασαι ἀπετέλεσαν τὰς ψυχὰς τῶν θεῶν, τῶν τηλαυγῶν ἀστέρων, τῶν δαιμόνων, κτλ. αἱ ὡς ἀπώτατα προεκτείνασαι τὴν περιέργειαν αὐτῶν καὶ πρὸς τὸ σκοτεινὸν τοῦ παντός βάθος ἐγκύψασαι, ἀπώλεσαν τὴν ὑπερκόσμιον

τὸς (τοὺς λόγους), ψυχὴ δὲ παρ' αὐτῆς ἢ μετὰ νοῦν τῇ μετ' αὐτὴν ἐλλάμπουσα καὶ τυποῦσα.

15. Ἐνν. III, 8, 3, 345: Ἡ λεγομένη φύσις ψυχὴ οὔσα γέννημα ψυχῆς προτέρας δυνατότερον ζώσης.

16. Περὶ τῆς σχέσεως τῶν μερικῶν ψυχῶν πρὸς τὴν ὅλην τοῦ παντός Πρβλ. Πλ. Ἐνν. IV, 3, 1, 372 καὶ ἐξῆς. Αἱ ψυχαὶ τῶν ὄντων λέγονται μερικαί, διδάσκει αὐτοῦ ὁ Πλωτῖνος, ὄχι διότι εἶναι χωριστὰ τῆς ὅλης μέρη, ἀλλὰ διότι ἐμψυχοῦσι μέρη τινὰ μόνον τῆς ὕλης. Μορίου ψυχὴ ὑπάρχει· ἀλλ' οὐχὶ ψυχῆς μόριον· ἀκριβῶς ὅπως ἐν τῷ γάλακτι ὑπάρχει μορίου λευκότης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μόρια λευκότητος. Πρβλ. Zeller V. σελ. 541.

αὐτῶν λάμπειν, ὡς ἀμυδρόταται ἀκτῖνες ἀπωτάτου φωτεινοῦ κέντρου, ἐκπνέουσι ἤδη ἐν τῇ ζοφερᾷ τοῦ ἀχανοῦς σκοτίᾳ.

Τοιοιτοτρόπως, ὅπως ἡ σχέσις τῆς τοῦ παντός ψυχῆς πρὸς τὸν Νοῦν εἶναι μετάβασις ἀπὸ τοῦ νοητοῦ εἰς τὸν ὑλικὸν κόσμον καθ' ὅλου, οὕτως αἱ σχέσεις τῶν καθ' ἕκαστα ψυχῶν πρὸς τὴν κοινὴν αὐτῶν μητέρα εἶναι τρόπον τινὰ ἐξακολουθήσις τῆς δημιουργίας ἀπὸ τῶν γενικῶν ἐπὶ τὰ μερικώτερα, ἀπὸ τῶν τελείων πρὸς τὰ ἀτελέστερα. Ἀληθῶς ἡ διαφορὰ τοῦ ὑπὲρ αἰσθησιν κόσμου πρὸς τὸν αἰσθητὸν δὲν προέρχεται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐνότης, ἣν ἐγνωρίσαμεν ὑφισταμένην ἐν τῷ νοητῷ, διίσταται ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ εἰς πλῆθος. (Ἐνν. IV, 3, 5). Τὰ ἐν τῷ πρώτῳ ἀμερίστως συνυπάρχοντα μερίζονται ἐν τῷ δευτέρῳ ἀφιστάμενα¹⁷. τὰ πρότερον ἀρμονικῶς καὶ φιλίως πρὸς τὸ σύνολον αὐτῶν ἔχοντα, περιέρχονται τώρα εἰς πόλεμον πρὸς αὐτὸ καὶ ἔχθραν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκπίπτουσιν εἰς αἰεὶ κατώτερα στρώματα, ἀλλοτριούμενα καὶ ἀλλοιούμενα ὑπὸ τῆς πρὸς τὴν ὕλην συγχρωτίσεως οὕτως, ὥστε ἐνῶ ἐν τῷ αὐτῷ κόσμῳ δὲν ὑπάρχει εἰ μὴ καθαρὸς μόνον λόγος, ἐν τῷ αἰσθητῷ γεννᾶται κρᾶμά τι σύνθετον ἐκ νοῦ καὶ ἀνάγκης (ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 256).

17. Ἐνν. III 2. 2: Πολὺς γοῦν καὶ εἰς πλῆθος μεμερισμένος (ὁ ἐκ τοῦ ἐνὸς καὶ ἀληθινοῦ γιγνόμενος αἰσθητὸς κόσμος) καὶ ἄλλο ἀπ' ἄλλου ἀφεστηκὸς καὶ ἀλλότριον γεγεννημένον. Καὶ οὐκέτι φιλία μόνον ἀλλὰ καὶ ἔχθρα τῇ διαστάσει καὶ ἐν τῇ ἐλλείψει ἐξ ἀνάγκης πολέμιον ἄλλο ἄλλῳ.

Ἐνῶ ἐκεῖ ὑφίσταται ἄχρονος ἀληθῆς πραγματικότης, ἐνταῦθα διάττουσιν ἀμυδρά ἐκείνης εἶδωλα ἀκαταπαύστως ῥέοντα καὶ μεταβαλλόμενα ἐν χρονικαῖς φθοραῖς καὶ γενέσεσιν¹⁸

Ἡ ἐπίδρασις ἦν ὁ Φαῖδρος καὶ ἡ Πολιτεία τοῦ Πλάτωνος ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου φιλοσόφου ὡς πρὸς τε τὴν οὐσίαν τῶν ἀνωτέρω καὶ τὰς εἰκόνας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς γλωσσικοὺς ὄρους, δι' ὧν αὐταὶ ἐκφέρονται, εἶναι προφανεστάτη¹⁹, πλὴν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος, νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ἄλλας λεπτομερείας, εἰ μὴ ὅτι: ἄνευ τῆς φυσικῆς ἐκείνης ὀρέξεως τῆς γενικῆς ψυχῆς πρὸς τὸ διακοσμησαὶ τὴν ὕλην, ἄνευ τῆς συμφύτου ταῖς μερικαῖς ψυχαῖς πολυπραγμοσύνης καὶ ἐλευθερίας νὰ προβάλλωσι τὴν δύναμιν αὐτῶν μέχρις οὗ ἂν ταῖς ἀρέσκη, εἰσερχόμεναι εἰς αὐτόβουλον οὕτως εἰπεῖν συζυγίαν μετὰ τῆς ὕλης, ὁ αἰσθητὸς οὗτος κόσμος μὲ τὸν ἀστροσπαρτον αὐτοῦ οὐρανόν, μὲ τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων μὲ ὅλον τὸν ὀργανικὸν καὶ τὸν ἀνόργανον αὐτοῦ καλλωπισμὸν δὲν θὰ ὑπῆρχε. Διότι τὸ ὑποκείμενον, ὡς ὀνομάζει ὁ Πλωτῖνος τὴν ὕλην, ἡ ὑποδοχὴ αὕτη τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων, ἔχουσα πρὸς τὸν ὑπὲρ αἰσθησιν κόσμον ὡς σκοτεινόν τι χάος, ἀρχόμενον κύκλῳ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων σημείων, ἀφ' ὧν παύουσι πλέον φωτίζουσαι τὸ κενὸν αἰ ἀπὸ φλογεροῦ τινος κέντρου ἐκλάμπουσαι ἀκτῖ-

18. Ἰδ. Zeller V. 544 καὶ ἐξῆς.

19. Πρβλ. καὶ Τιμαῖον. 48, Α.

νες²⁰, ἤθελεν εἶσθαι ἀπρόσιτος εἰς ἀντίληψιν, ἀφοῦ εἶναι ἀσώματος καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀνύπαρκτος. Ἐνῶ ὡς ἐκ τῶν προδιαθέσεων αὐτῶν ἐκείνων, ἐρχόμεναι αἱ ψυχαὶ εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ὕλης διακοσμοῦσι καὶ μορφοποιοῦσι τὰ ἀκόσμητα αὐτῆς στοιχεῖα, παράγουσαι τὰ σχήματα καὶ χρώματα αὐτῆς δυνάμει τῶν λόγων, οὓς ἔχουσι λαβοῦσαι ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ὧν μεταδίδουσιν τῇ ὕλῃ, καθ' ὅσον αὐτὴ εἶναι ἰκανὴ νὰ μετέσχη τούτων.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς μερικαῖς ψυχαῖς λόγοι, καίπερ ἐμμέσως μεταδοθέντες αὐταῖς, δὲν εἶναι παρὰ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἐνεργὰ ἰνδάλματα τῶν ὄντων, ὅσα ἡ ψυχὴ τοῦ παντός θεᾶται ἐν τῷ Νῶ, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὕλη ἡ ἐρχομένη μετ' αὐτῶν εἰς συνάφειαν μορφοῦται κατὰ τὴν μορφήν τῶν ἐκεῖ εἰδῶν. Ἐπομένως ἐννοεῖται ὅτι, ὅπου ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἀντικείμενόν τι μετέχον ζωῆς, οἷας δὴποτε, ἐκεῖ τυγχάνει παροῦσα μία ψυχὴ, δι' ἧς αὐτὸ ζωογονεῖται· καὶ ὅπου ὑπάρχει μία μορφή, οἷα δὴποτε, ἐκεῖ εἰσιν ἐνεργοὶ οἱ τῆς ψυχῆς λόγοι, κατορθοῦντες τὴν μορφήν ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ ὅσον ἀγνότεραι καὶ ἐπομένως δυνατότερον ζῶσαι εἶναι αἱ ψυχαὶ τόσῳ μᾶλλον ἐπικρατέστεραι τῆς ὕλης εἰμποροῦν νὰ ἦναι καὶ τόσῳ τελειότερον νὰ διαμορφώσωσιν αὐτήν, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν τῷ Νῶ εἰδῶν, διὰ τοῦτο, ὅπου μία καλὴ μορφή παρουσιάζεται εἰς τὰς ὄψεις ἡμῶν, ἐκεῖ κατ' ἀνάγκην ὑφίσταται μὲν μία καλὴ, δηλαδή μὴ ἀσχημισθεῖσα ὑπὸ

20. Ἐνν. IV, 3, 9, 379: οἶον πολὺ φῶς ἐκλάμψαν, ἐπ' ἄκροις τοῖς ἐσχάτοις τοῦ πυρὸς σκότος ἐγένετο.

τῆς ὕλης ψυχῆ, ἐπιλάμπει δὲ τὸ ἀπόμαγμα τῆς τοῦ εἶδους καλλονῆς, καθ' ὃ τὸ καλὸν ἀντικείμενον ἐμορφώθη. Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν, ὄχι μόνον ὁ λόγος τῆς συγγενείας μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος δι' ὃν γίνεται αὐταῖς αἰσθητὸν οὕτως ἀμέσως, ὡς εἶδομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ: Αἱ ψυχαὶ κατάγονται ἐκ τοῦ αὐτοῦ νοητοῦ κόσμου, ἐξ οὗ καὶ τὸ καλόν. Ἐπειτα τὸ καλόν, ὡς ἐκδήλωσις τῆς παρουσίας τῆς ψυχῆς, εἶναι ἴχνος τῆς ψυχῆς ταύτης καὶ ἴχνος τῆς ἀμόρφου καλλονῆς τῶν εἰδῶν. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν ὁσάκις ἡ ψυχὴ ἡμῶν βλέπει τὸ ἴχνος τοῦτο, ὄχι μόνον νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χαίρῃ καὶ νὰ διαπτοῖται καὶ ν' ἀναφέρῃ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὴν καὶ ν' ἀναμιμνήσκηται ἑαυτῆς καὶ τῶν ἑαυτῆς: Ἐαυτῆς μὲν, καθ' ὅσον ὀπισθεν τοῦ καλοῦ ἐμφωλεύει ἢ ἀδελφὴ τῆς ψυχῆ, τῶν ἑαυτῆς δέ, καθ' ὅσον τὸ καλὸν τὴν ἀνάγει εἰς τὴν ἀγλαίαν τῆς πρώτης αὐτῆς πατρίδος, ἐξ ἧς ἀπεπλανήθη.